

ISO 14001 och konkurrenskraft i betongtillverkningsindustrin

Isabella Boström DiSanto

Självständigt arbete i företagsekonomi • 15 hp

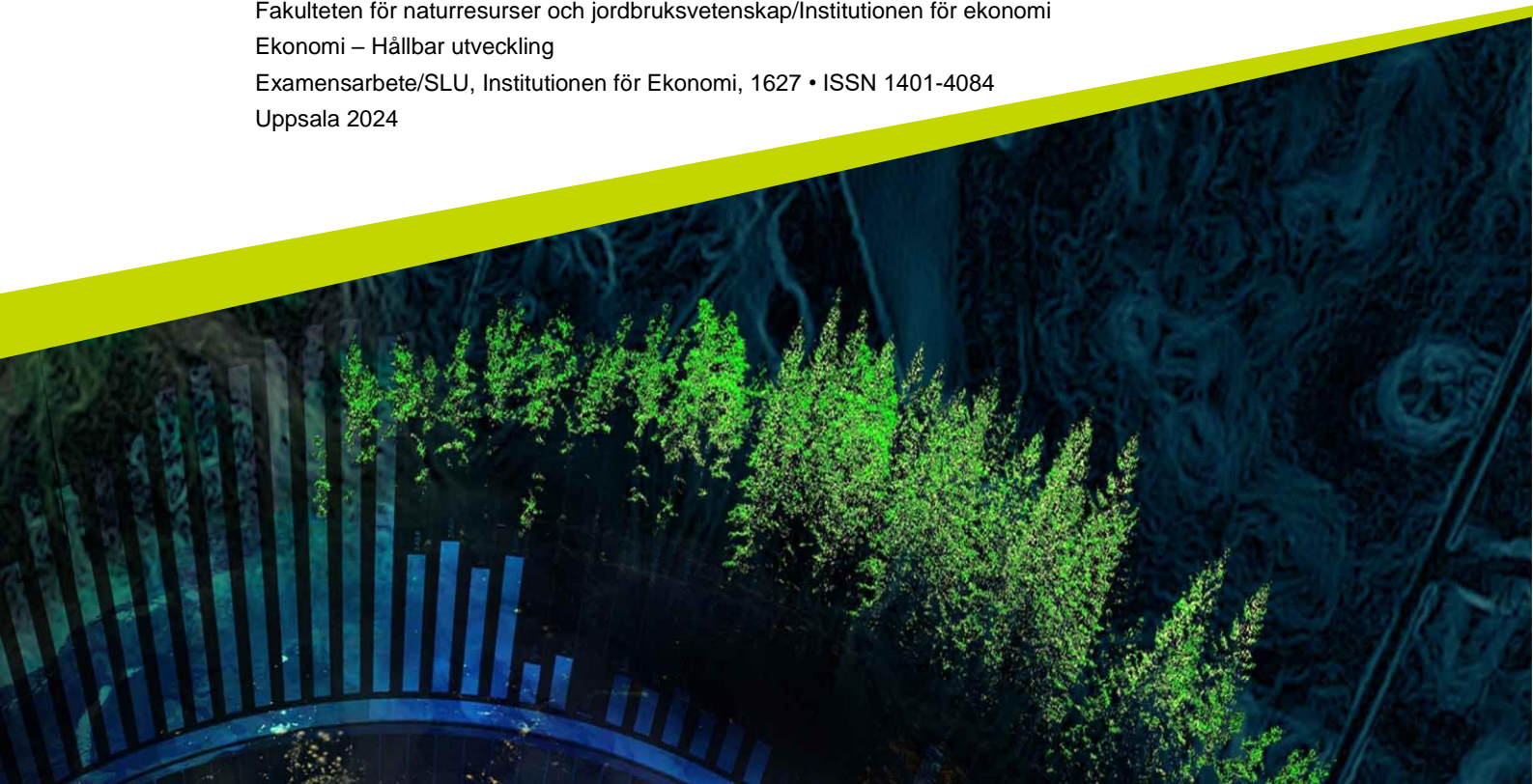
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap/Institutionen för ekonomi

Ekonomi – Hållbar utveckling

Examensarbete/SLU, Institutionen för Ekonomi, 1627 • ISSN 1401-4084

Uppsala 2024

ISO 14001 och konkurrenskraft i betongtillverkningsindustrin

Isabella Boström DiSanto

Handledare: Karin Hakelius, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för ekonomi

Examinator: Richard Ferguson Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för ekonomi

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i Företagsekonomi

Kurskod: EX0902

Program/utbildning: Ekonomi - hållbar utveckling

Kursansvarig inst.: Institutionen för ekonomi

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2024

Serietitel: Examensarbete/SLU, Institutionen för Ekonomi

Delnummer i serien: 1627

ISSN: 1401 4084

Nyckelord: Konkurrenskraft, ISO 14001, Hållbarhet, Företagsekonomisk prestanda, Organisationsstruktur

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för ekonomi

Sammanfattning

ISO 14001 är en internationell miljöledningsstandard som hjälper företag att arbeta mot att bli hållbara. Användningen av ISO 14001 för med sig fördelar och nackdelar beroende på vilken bransch det används i. Det gör det en utmaning att veta vilka fördelar eller nackdelar som finns innan det införs. Det kan även finnas osynliga aspekter som ISO 14001 bidrar med som är hittills odefinierade. I betongtillverkningsindustrin används råvaror och tillverkningsprocesser som kan orsaka stor miljöpåverkan.

Denna kvalitativa studie med en komparativ flerfallstudiedesign kommer att undersöka tre svenska betongtillverkande företags hållbarhetsrapporter som är ISO 14001-certifierade. Det kommer att undersöka hur hållbarhet enligt ISO 14001 kan stödja konkurrenskraften hos företag i betongtillverkningsindustrin. Konkurrenskraften kommer att analyseras genom användning av resource-based theory.

Resultaten visar att hållbarhetsarbetet hos betongtillverkande företagen arbetar aktivt med hållbarhet med ett systematiskt och rutinmässigt sätt. Kommunikation driver företagens arbete med att samarbeta med kunder, leverantör och andra aktörer i samhället. Kommunikation är dessutom viktigt vid kontinuerlig utbildning av medarbetare samt när cirkulära flöden av resurser inom och utan för företaget skapas. Det geografiska läget som företagen verkar i har även bidragit till företagens konkurrenskraft.

Nyckelord: Konkurrenskraft, ISO 14001, Hållbarhet, Företagsekonomisk prestanda, Organisationsstruktur

Abstract

ISO 14001 is an environmental management system that assists businesses to become sustainable. The use of ISO 14001 brings with it positive and negative aspects which also depends on which industry the standard is used in. This brings about a challenge to know which positive and negative aspects to expect before implementing ISO 14001. There can also be hidden aspects that ISO 14001 that contributes to the business environmental impact which are currently not identified. In the concrete industry, the use of raw materials and production methods can cause a large impact on the environment.

This qualitative study with a comparative multiple case study design will investigate three Swedish concrete producing business that are ISO 14001 certified. It will examine how sustainability defined by the ISO 14001 standard can aid competitive advantage in the concrete industry. Competitive advantage will be analyzed using the resource-based theory.

The results show that the work conducted to improve sustainability within the concrete businesses is achieved through proactive activities that contribute to systematic and routine focused business practices. Communication and collaboration with customers, suppliers and other partners in the community facilitates the work towards sustainability that can be improved. Communication is also important when employees are continuously educated and resources within the business are recycled to achieve a circular flow of resources within the business and to external partners. The

geographical location of the businesses also seems to have an impact on the businesses competitive advantage.

Keywords: Competitive advantage, ISO 14001, Sustainability, Corporate financial performance, Organizational structure

Innehållsförteckning

1. Inledning	8
1.1 Bakgrund	8
1.2 Empiriskt problem	9
1.3 Teoretiskt problem	10
1.4 Syfte och frågeställning	10
1.5 Avgränsningar	11
1.6 Uppsatsens struktur	12
2. Teori	13
2.1 ISO 14001	13
2.1.1 Fördelar med ISO 14001	14
2.1.2 Nackdelar med ISO 14001	15
2.1.3 Industrisektorn och ISO 14001	16
2.2 Resource-based theory	16
2.3 Teoretisk syntes	17
3. Metod	19
3.1 Forskningsdesign	19
3.2 Urval	21
3.3 Innehållsanalys	21
3.4 Kodning och analys	22
3.5 Litteraturgenomgång	23
3.6 Kvalitetskriterier	23
3.6.1 Tillförlitlighet	24
3.6.2 Överförbarhet	24
3.6.3 Pålitlighet	24
3.6.4 Bekräftelse	25
3.7 Metoddiskussion	26
3.7.1 Kontext	26
3.7.2 Etik	26
3.7.3 Kritisk reflektion	26
4. Empiri	28
4.1 Företag 1	28
4.2 Företag 2	29
4.3 Företag 3	30
5. Analys och resultat	31
5.1 Företag 1	31
5.2 Företag 2	32
5.3 Företag 3	33
6. Diskussion	34

Vilka företagsspecifika faktorer från ISO 14001 som kommuniceras i företagens hållbarhetsrapporter stödjer konkurrenskraft hos betongtillverkandeföretag i betongtillverkningsindustrin?.....	34
7. Slutsatser.....	36
Referenser.....	37
Tack	39
Bilaga 1.....	40
Bilaga 2.....	41
Bilaga 3.....	42
Bilaga 4.....	43
Bilaga 5.....	44
Bilaga 6.....	45

1. Inledning

Inledningskapitlet kommer att behandla bakgrund till ämnet, det empiriska- och teoretiska problemen samt syftet för uppsatsen inkluderande forskningsfrågan och avgränsningar. Slutligen kommer uppsatsens struktur att redovisas.

1.1 Bakgrund

I dagens samhälle finns det en konsensus att företag aktivt ska arbeta mot att vara hållbara. En hållbar utveckling inom organisationer kännetecknas av att det sociala, ekonomiska och miljömässiga värnas och förvaltas på ett sätt som gör att ändliga resurser finns tillgängliga för behov nu och i framtiden (Ammenberg 2023). ISO 14001 är en internationell standard som många företag nyttjar med anledning av att hantera och minska sin miljömässiga påverkan. Med standarden får organisationer en övergripande struktur och arbetssätt att systematiskt angripa hållbarhetsfrågor utifrån det individuella behovet (Bravi et al 2020). I ISO 14001 anges vad det är för krav som måste uppfyllas i standarden medan hur det uppnås beror på hur organisationens förutsättningar och val av genomförande (SIS 2015).

I betongtillverkningsindustrin görs råvarorna cement, ballast och vatten om till betongprodukter som säljs till kunden. Betong tillverkas genom att cement, ballast och vatten blandas ihop och låts stelna. Cement är ett bindemedel som består av kalkstenspulver och lera. Kalksten och lera blandas och bränns tillsammans som kräver mycket energi i sin tillverkningsprocess. Cementen hårdnar när det blandas med vatten (Sveriges geologiska undersökning 2023). Ballast är en blandning av krossat berg, naturgrus, havssand och morän (Sveriges geologiska undersökning 2021). Blandningens sammansättning av cement, ballast och vatten avgör den styrka och kvalitet som betongen får (Sveriges geologiska undersökning 2023). Omvandlingen av råvara till produkt för med sig miljöaspekter som kan påverka omgivningen negativt som buller, damm, vibrationer och markanvändning. Föroreningar av luft, vatten eller mark till den omkringliggande miljön kan ske genom utsläpp under tillverkningsprocessen (Ammenberg 2023).

Standarden ISO 14001 för med sig fördelar och nackdelar som kan påverka ett företags lönsamhet, positivt och negativt (Bravi et al 2020). ISO 14001 är en internationell erkänt miljöledningsstandard som ger företag ett systematiskt ramverk att använda i syfte att minska den miljömässiga påverkan som orsakas i linje

med att främja hållbarhet (SIS 2015). En internationell standard är att införa en lättförstådd rutinbuden arbetsätt som löser återkommande problem som kan systematiskt förmedlas till andra för att gynnas av olika företag. Effektivitet i hela produktionen kopplat med en medveten resurshantering och säkerställande av kvalitet hjälper företag att etablera välfungerande rutiner (SIS u.å.).

Standarden framhäver att användning kan bidra till att skydda miljön genom att förebygga och hantera risker som företaget orsakar och utsätts för när verksamheten bedrivs. Lagstiftning, egna mål och andra åtaganden finns det krav på efterlevnad av, samt att de produkter och tjänster som levereras till kund omfattas av ett livscykelerspektiv. Livscykelerspektivet går ut på att produktens eller tjänstens miljöpåverkan tas i beaktning vid design, tillverkning, konsumtion, leverans och slutligen vid kassation. Dessutom enligt ISO 14001 behöver företag kartlägga de externa och interna intressenterna i en intressentanalys som kan identifiera potentiella risker och möjligheter för verksamheten (SIS 2015). Intressenter enligt Ammenberg (2023) är aktörer såsom individer eller verksamheter som kan ha inverkan på företaget eller beröras av den verksamhet som ett företag bedriver.

Det föreslagna systemet enligt ISO 14001 utgår från företagets omständigheter som utgångspunkt för planering, genomförande, utvärdering och uppföljning av det miljömässiga hållbarhetsarbetet. Det ska drivas med ständiga förbättringar som mål. Därutöver ställs omfattande krav att ledningen ska involvera, utbilda och informera sina medarbetare om hållbarhetsarbetet samt fördela ansvar och resurser efter behov (SIS 2015). Med en undersökning av tre företag i betongtillverkningsindustrin som tillhandahåller betongprodukter som har en påverkan på sin omgivning är det intressant att undersöka hur hållbarhet i betongtillverkningsindustrin enligt ISO 14001 stödjer företagets konkurrenskraft.

1.2 Empiriskt problem

Med ISO 14001 ges översiktliga verktyg som kan leda till ett förbättrat hållbarhetsarbete i ett företag (Boiral & Henri 2012), däremot finns det tolkningsutrymme för hur standarden ISO 14001 kan appliceras i det dagliga arbetet (Camilleri 2022). Det gör att det tar tid att etablera fungerande processer och uppnår en ökad lönsamhet och konkurrenskraft på långsikt som kan ta minst ca fem år efter den initiala certifieringen (De Jong et al 2014). Tidsfördröjningen kan bero på att den effektivitet som byggs upp inom företaget visar sig senare som en konkurrenskraftig aspekt (Nishitani 2011; Camilleri 2022). Däremot börjar företag med olika utgångspunkter som ska tas i beaktning vid införande av standarden (SIS 2015) och kan som följd få olika utfall beroende på branschtillhörighet (Nishitani 2011). Dessutom kan det krävas omfattande investeringar att införa och bibehålla certifieringen (Camilleri 2022). Det kan utgöra en utmaning för företag att utvärdera om ISO 14001 är rätt att införa då fördelar skapas internt efter flera

års användning och stora investeringar krävs. Därför är det intressant att i denna uppsats försöka identifiera faktorer hos certifierade företag enligt ISO 14001 inom betongtillverkningsindustrin som kan fördjupa förståelsen för vad som stödjer konkurrenskraft. Ännu ett bidrag som denna uppsats kan tillföra är att den är kvalitativ eftersom samtliga använda vetenskapliga artiklar i denna uppsats använde en kvantitativ metod.

1.3 Teoretiskt problem

Lönsamheten kopplat till ISO 14001 är omdiskuterad. Arocena et al (2021) anser att den miljömässiga hållbarheten och finansiella lönsamheten gynnas av att vara certifierad enligt ISO 14001. Wang och Zhao (2020) menar motsatsen att certifierade företag får en negativ påverkan på lönsamheten även om det succesivt avtar efter en tidsanvändning. Nishitani (2011) anser dessutom att den finansiella lönsamheten beror på vilken typ av industri som bedrivs. Användning av ISO 14001 tillför konkurrenskraft och medför kostnader internt i företaget som väljer att använda standarden (Camilleri 2022). Boiral och Henri (2012) framhäver att standarden är ett socialt konstruerat verktyg ämnat att förmedla information om ett företags hållbarhetsprestanda. Det medför att det finns osynliga och vaga sociala aspekter som hittills har inte identifierats från sin sociala kontext eller som helt saknar koppling till ISO 14001(Boiral & Henri 2012). Genom att förändra processer i organisationer mot att bli mer miljömässigt hållbara utformades ISO 14001 utan att medvetet ha prestandakriterier för hållbarhet konkretiserade. Det utgör en utmaning att utvärdera den finansiella och miljömässiga påverkan som standarden får och gör att osynliga sociala aspekter påverkar den hållbarhetsprestanda som uppnås (Boiral & Henri 2012).

De Jong et al (2014) uppmanar till att försöka isolera viktiga faktorer från sitt kontextuella sammanhang för att undersöka kopplingen mellan standarden ISO 14001 och finansiella resultat. Bidraget som denna uppsats kommer att bygga vidare på är att försöka identifiera vilka osynliga aspekter i ett ISO 14001 certifierat betongindustriföretag påverkar lönsamheten och därmed också företagets konkurrenskraft i betongtillverkningsindustrin.

1.4 Syfte och frågeställning

Syftet är att fördjupa förståelsen för hur hållbarhet enligt ISO 14001 stödjer konkurrenskraften hos företag inom betongtillverkningsindustrin. Detta görs genom att undersöka hur användning av ISO 14001 får uttryck i tre företags hållbarhetsrapporter och vilka företagsspecifika faktorer som framhävs. Företagsspecifika faktorer definieras i denna uppsats som aspekter som företaget styr över

och hur interna resurser inom företaget hanteras som påverkar dess förmåga att sälja och leverera sina betongprodukter till kunden.

Frågeställning: Vilka företagsspecifika faktorer från ISO 14001 som kommuniceras i företagens hållbarhetsrapporter stödjer konkurrenskraft hos betongtillverkandeföretag i betongtillverkningsindustrin?

1.5 Avgränsningar

Avgränsningar i uppsatsen är att stora företag som tillhör betongtillverkningsindustrin i betongbranschen kommer att undersökas. Med tre stora företag i fokus kan en mer detaljerad och koncentrerad undersökning genomföras. Stora företag väljs eftersom de har fler resurser att fördela till hållbarhetsarbetet (Wang & Zhao 2020; Heras-Saizarbitoria et al 2011; Arocena et al 2021) och därför är mer benägna att faktiskt implementera ISO 14001 än att symboliskt införa standarden på en översiktlig nivå. Symboliskt införande av standarden medför att kriterier i standarden uppfylls utan att det har påverkat de interna processerna och inneburit en positiv förändring mot att bli mer hållbar. Faktiskt implementering av standarden innebär att interna processer och rutiner har förändrats i och med införande av ISO 14001 och har gett positiva förändringar i hållbarhetsarbetet (Arocena et al 2021). Det finns även belägg för att stora företag med bra lönsamhet, blir synonymt med mycket resurser att tillgå, finner en fallenhet att införa ISO 14001 när miljömässiga och sociala aspekter ska hanteras (Heras-Saizarbitoria et al 2011). Därför görs antagandet i denna uppsats att de utvalda tre företagen är redan lönsamma företag som använder ISO 14001. Företag som har varit certifierade i minst tio år kommer att väljas eftersom ISO 14001 då är ett etablerat system i företagets verksamhet.

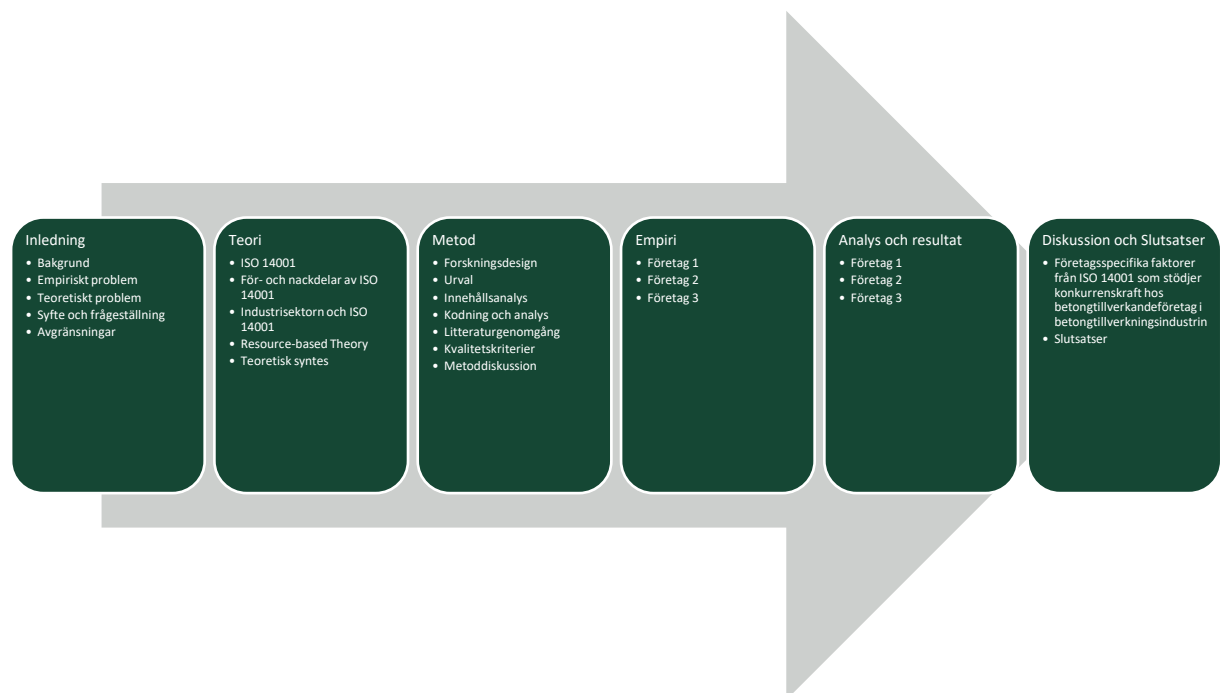
Den senaste tillgängliga hållbarhetsrapporten publicerad i maj 2024 från vardera företagen kommer att användas som empirikälla. De valda företagen benämns Företag 1, Företag 2 och Företag 3 i empirikapitlet samt i analys- och resultatkapitlet. Företag 1:s hållbarhetsrapport är hållbarhetsrapporten för år 2022 medan Företag 2:s respektive Företag 3:s hållbarhetsrapport är hållbarhetsrapporten för år 2023. Fördelen med att hållbarhetsrapporterna kommer att skildra ett år, vilket ger en snabb inblick i företagen och visar vad företagen har gjort det året som hållbarhetsrapporten avser. Det ger en tillbakablick i arbetet som har utförts och utvecklats i just det ögonblicket. Nackdelar som kan uppstå genom att endast undersöka ett år genom en hållbarhetsrapport för varje företag är att kan det skapa en missvisande bild av hur verkligheten ser ut nu i företagen och heller inte kan tala för hur det har sett ut tidigare i företagen. Vidare en nackdel är att Företag 1:s hållbarhetsrapport är från ett år tidigare än hållbarhetsrapporterna för Företag 2 och Företag 3. Tidpunkterna är nära varandra i tid men är en aspekt som kan

påverka jämförbarheten mellan företagen. Åren 2022 och 2023 är däremot nära varandra i tid att en jämförelse ändå kan göras utan att jämförbarheten blir omöjlig.

Stora företag definieras enligt Ammenbergs (2023) definition som företag med över 250 personer anställda. Konkurrenskraft definieras enligt Kotler et al (2016) som att ett företag får bygga relationer med kunder som fördjupar förståelsen för kundbehoven med avsikt att differentiera sig från sina konkurrenter. Det genom att tillhandahålla tjänster och produkter med överlägset värde enligt kunden (Kotler et al 2016). Dessa begrepp kommer att ha ovanstående innebörd i denna uppsats.

1.6 Uppsatsens struktur

Uppsatsen struktur kommer att delas in i kapitel, se Figur 1. Först kommer inledningskapitlet som tar upp bakgrund, de empiriska- och teoretiska problemen, syfte och frågeställning och valda avgränsningar. Näst följer teorikapitlet som innehåller tidigare forskning och den teoretiska syntesen. Sedan kommer metodkapitlet där forskningsdesign, urval och kvalitetskriterier samt metoddiskussion kommer att presenteras. Därefter följer ett empirikapitel som framför den insamlade empirin. Näst sist kommer ett kapitel med analys och resultaten. Sista kapitlet sammanfattar uppsatsen med diskussion och dragna slutsatser.

Figur 1 Uppsatsen struktur (Egenbearbetning)

2. Teori

I teorikapitlet kommer en förklaring av ISO 14001:s delar att presenteras, därefter tas för- och nackdelar av ISO 14001 upp. Sedan förklaras hur tillverkningsindustrin påverkas när ISO 14001 används. Efter det beskrivs teorin som kommer att användas i analysen i analys- och resultatkapitlet. Sammanfattningsvis presenteras den teoretiska syntesen för uppsatsen.

2.1 ISO 14001

ISO 14001 är ett miljöledningssystem som innefattar delarna (1) ”organisationens förutsättningar” (SIS 2015 s.6), (2) ”ledarskap” (ibid s.7), (3) ”planering” (ibid s.8), (4) ”stöd” (ibid s.10), (5) ”verksamhet” (ibid s.13), (6) ”utvärdering av prestanda” (ibid s.14) och (7) ”förbättringar” (ibid s.16). Dessa rubriker är direkt lånade från den svenska versionen av ISO 14001 standarden.

Organisationens förutsättningar innefattar att förstå utomstående aktörers behov och övergripande fastställa vilka interna och externa miljöfaktorer som kan påverka miljöarbetet inom företaget. Det ska göras en översikt i vilken utsträckning som företaget ska enligt lag och eget åtagande förplikta sig att följa i miljöarbetet samt se över begränsningar som kan uppstå på grund av företagets resurser (SIS 2015).

Ledarskap syftar till att ledningen i företaget ska ta en aktiv roll att driva hållbarhetsarbetet framåt enligt de bestämda uppsatta målen tillsammans med medarbetare genom att informera och utbilda, dela ut ansvar samt tillhanda resurser till att genomföra hållbarhetsarbetet. Planering medför att de nödvändiga processerna ska upprättas och vidmakthållas med en riskmedvetenhet av vilka möjligheter och risker som kan uppkomma i arbetet. Miljöfaktorer och lagstiftning samt egna åtaganden ska följas upp och åtgärdas vid behov (SIS 2015).

Stöd avser de resurser och kompetens som företag måste besitta för att kunna genomföra arbetet samt att medarbetare ska ha kunskap om standarden för att kunna kommunicera effektivt internt och externt. Därtill ska medarbetare kunna dokumentera arbetet med ändamål att samla in information och göra den tillgänglig för företaget (SIS 2015).

Verksamhet avser att ett livscykelperspektiv ska upprättas för företagets processer, så som rutiner samt sätta krav som prestandan ska utmätas från.

Krishantering och åtgärder ska möta avvikelser från rutinerna. Kommunikation med interna och externa intressenter som exempelvis leverantörer ska förmedla företagets miljökrav såsom exempelvis vid upphandling och avfallshantering (SIS 2015).

Utvärdering av prestanda innefattar att ha uppsikt över processer och fortlöpande bedöma uppfyllnad av miljökraven vid kontroller samt sätta in åtgärder vid behov. Interna revisioner ska genomföras och ge underlag för en genomgång inför företagets ledning. Förbättringar betyder att ständig utveckling och förbättringar av miljöarbetet ska genomdrivas mot ständigt nya mål när utsatta mål har uppfyllts (SIS 2015).

2.1.1 Fördelar med ISO 14001

Det finns flera fördelar som certifierade företag enligt ISO 14001 kan dra nytta av som kan leda till konkurrenskraft. Den kontinuerliga användningen av ISO 14001 leder till att företag kan förbättra sin konkurrenskraft och lönsamhet (Camilleri 2022; De Jong et al 2014; Bravi et al 2020). Fördelar som företag får av standarden är att få bättre efterlevnad av lagstiftning och förmåga att anpassa sig i förväg till regulatoriska ändringar samt delar av arbetsprocesser kan lättare identifieras och prioriteras med ändamål att förbättra miljöfaktorer. Påverkan på den omgivande miljön minskas när insikten av vilka faktorer som orsakar miljöpåverkan hanteras vilket minskar föroreningar ut i omgivningen (Camilleri 2022).

ISO 14001 kan agera som ett kommunikationsverktyg till intressenter när miljöarbetet behöver förmedlas och bygga legitimitet i samhället (Camilleri 2022; Wang & Zhao 2020). Wang och Zhao (2020) och Bravi et al (2020) uppger att certifiering enligt ISO 14001 kan luckra upp för statliga subventioner och lån samt attrahera konsumenter som vill vara miljövänliga genom sitt köpbeteende. Det kan också öppna upp och öka försäljning av exportvaror (Wang & Zhao 2020; Nishitani 2011).

Miljöarbetet som sker i företag som har anammat ISO 14001 har visat på en positiv lönsamhet, speciellt när miljöanpassade tillverkningskedjor mellan enskilda företag samverkar. Det minskar mängden råvaror som förbrukas när en ny produkt tillverkas. Minimering av avfall vid design av produkten har likaså en positiv inverkan på lönsamheten. Tillsammans får företag som arbetar medvetet med dessa aspekter möjlighet att dels skapa en ekonomisk vinning men de kan även få effektiviserade arbetsprocesser och minskade inköpskostnader för insatsvaror som behövs i tillverkningen (Camilleri 2022; Boiral & Henri 2012; Bravi et al 2020; Nishitani 2011). Ytterligare en aspekt som leder till ett förbättrat miljöarbete kan bero på återvinning av material i tillverkningsprocessen genom återtillverkning (Boiral & Henri 2012; Nishitani 2011).

Företag som är certifierade enligt ISO 14001 kan antingen symboliskt införa standarden utan att det får en inverkan på sin verksamhet. Alternativet är att ISO 14001 faktiskt införs på ett sätt där det får en egentlig påverkan på företagets processer och förbättrar den uppnådda hållbarhetsprestanda som ernås (Arocena et al 2021). Arocena et al (2021) fortsätter att förklara att stora företag inför oftare ISO 14001. Detta kan göras med avsikt att dra nytta av den positiva företagsbilden som skapas i intressenters uppfattning och i samhället, som ökar konsumtionen och interaktionen med det certifierade företaget som leder till ökad lönsamhet (Nishitani 2011; De Jong et al 2014). Den positiva inställningen till företaget får en ökad påverkan på efterfrågan av produkter och tjänster när samhället har en hög medvetenhet kring hållbarhetsfrågor och vilken påverkan företag har på miljön (Arocena et al 2021).

2.1.2 Nackdelar med ISO 14001

Det saknas en generell konsensus om användningen av ISO 14001 egentligen leder till en ökad effektivitet (Camilleri 2022). Boiral och Henri (2012) utvidgar diskussionen med att ISO 14001 är utformat som ett generellt system utan att ha medvetna prestandakriterier, vilket gör det svårt att utvärdera effektiviteten av standarden. Ett företag kan bestämma sig för att certifiera sig enligt ISO 14001 på grund av institutionella och intressenters påtryckningar snarare än ur välvilja att förbättra sitt hållbarhetsarbete inom företaget (Camilleri 2022; Boiral & Henri 2012; Wang & Zhao 2020). Standarden tillmötesgår intressenters behov av information om hållbarhetsarbetet utan att direkt bidra till ökad effektivitet (Boiral & Henri 2012).

Wang och Zhao (2020) finner att företag som är certifierade enligt ISO 14001 har en sämre lönsamhetsutveckling men stora väletablerade företag kan genom kontinuerliga innovationer dämpa den negativa påverkan som ISO 14001-certifieringen medför. Kostnader som uppstår när ISO 14001 brukas kräver att kraven i standarden efterlevs och följs upp genom årliga revisioner. Det kan även vara oklart vad som skiljer ett certifierat företag från ett icke-certifierat företag därför hur kraven i ISO 14001 nås beror på hur det enskilda företaget väljer att angripa hållbarhetsarbetet (Camilleri 2022).

Den ständiga utvecklingen som måste ske enligt standarden behöver förmedlas från ledningen i företaget ner till medarbetarna samt att medarbetare behöver tydliga incitament att driva hållbarhetsarbetet enligt ISO 14001. Medarbetarna behöver resurser som tid och kompetens för att effektivt arbeta med hållbarhetsfrågor. Bristande kompetens och vilja att förändras hos medarbetare kan vara en svårighet när arbetet kring standarden ska bibehållas och ständigt utvecklas (Camilleri 2022). Wang och Zhao (2020) beskriver att resurser som går till miljöarbetet är medel som tas från företagets kärnverksamhet, vilket leder till att lönsamheten minskas. Bravi et al (2020) fortsätter med att standarden kräver mycket

dokumentation som kan vara tidskrävande att utföra även om dokumentationen blir en kunskapsbank som kan användas.

2.1.3 Industrisektorn och ISO 14001

Hur mycket lönsamheten påverkas när ISO 14001 implementeras beror på vilken sektor som ISO 14001 används i och storleken på företaget då integreringen av standarden kräver olika mycket anpassning och resurser att uppfylla standardens krav (Voinea et al 2020; Nishitani 2011). Nishitani (2011) undersöker hur ISO 14001 påverkar tillverkande företag i industrisektorn och får resultat att exportriktade företag får en ökad efterfrågan. Vidare föreslås det att implementeringen av ett miljöledningssystem främjar en ökning av efterfrågan. Efterfrågan av den inhemska exporten främjas också av användning av ett miljöledningssystem men i mindre omfattning. Det uppstår en tidsfördröjning mellan integration av hållbarhetsarbete och skapandet av ökad lönsamhet. Indirekta fördelar genom mer effektiv produktivitet kan uppnås på ett företagsövergripande plan. Energiintensiva industrier med hög miljöpåverkan får störst fördel av ett miljöledningssystem (Nishitani 2011).

Voinea et al (2020) visar att betongtillverkande industriföretag har en majoritet en överlägsen faktisk implementering av ett miljöledningssystem samt ju desto fler anställda ett företag har blir miljöledningssystem mer integrerat på en djupare nivå. Zobel (2016) menar att certifierade företag i betongtillverkningsindustrin hade minskat sina växthusgasutsläpp och toxiska giftutsläpp hade minskats drastiskt efter implementering av standarden ISO 14001. Samtliga artiklar i tidigare forskning som redovisas har en kvantitativ metod.

2.2 Resource-based theory

Resource-based theory är en teori som försöker att förstå från ett internt till ett externt perspektiv hur varaktig konkurrenskraft skapas och utvecklas hos ett företag. Med hjälp av att förstå hur interna och förvärvade resurser hanteras inom företaget kan det förklaras vad som påverkar konkurrensen än om hur externa marknadsstrukturer påverkar konkurrenskraften (Eriksson-Zetterquist et al 2023). Det utgår från ett neoklassiskt synsätt där efterfrågan och utbud möts i en jämvikt som styr hur mycket produkter och tjänster levereras till marknaden vid ett visst pris. En optimal användning av resurser för största lönsamhet är utgångspunkten för företag. Det är företagets organisation och strategiska inriktning som avgör vilka företagsspecifika konkurrenskraftiga fördelar som formas (Eriksson-Zetterquist et al 2023).

En industri betecknas av att en grupp säljare och köpare handlar med substituerbara varor i en marknad med likande marknadsstruktur. Olika industrier får

olika marknadsstrukturer beroende på företags beteende. Beteendet kan skiljas utifrån två vanliga strategier att generera konkurrenskraft, (1) genom en lågkostnadsstrategi, att ha låga kostnader och sälja till högre priser eller (2) att differentiera sina varor. Hög kvalitet, uppföljningsserviceprogram efter försäljning och unika designegenskaper kan differentiera en vara. Det leder till att det interna landskapet av ett företag påverkar det externa område, det vill säga marknaden som väljs för att bedriva affärer i (Eriksson-Zetterquist et al 2023).

Det finns fyra huvudkategorier som resource-based theory består utav med ytterligare fyra subkategorier som varje huvudkategorier analyseras med syfte att se om det finns en konkurrenskraftighet. För enkelhet och tydlighet kommer begreppen från resource-based theory tas och användas på originalspråket som är engelska.

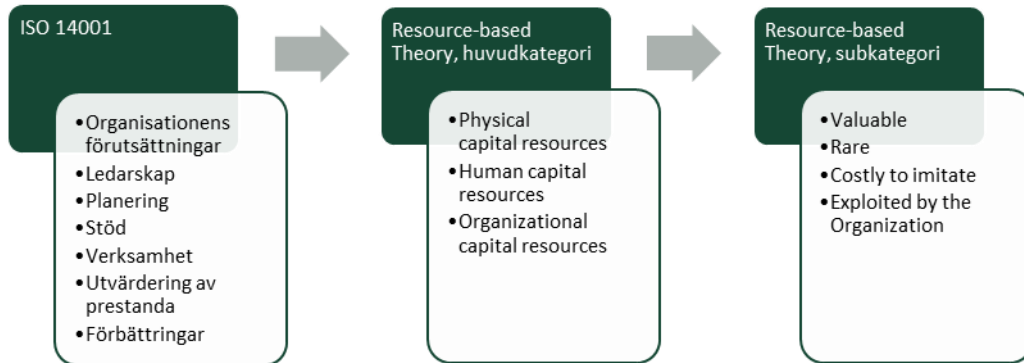
De fyra huvudkategorierna är (1) "Physical capital resources" (Eriksson-Zetterquist et al 2023 s.114), (2) "Financial capital resources" (ibid s. 114), (3) "Human capital resources" (ibid s.114) och (4) "Organizational capital resources" (ibid s.115). Physical capital resources är den teknologi som företaget använder som inkluderar råvaror, anläggningar, geografiskt läge samt maskiner och tillgänglig utrustning. Financial capital resources utgörs av vinst, skulder, eget kapital och outdelad vinst. Human capital resources kännetecknas av medarbetarens utbildning och erfarenhet på individnivå inom företaget och deras beslutsförmåga i arbetet. Organizational capital resources innebär det interna förfarandet av planering och koordinering enligt interna strukturer samt utförandet av kontroller och uppföljning när arbetsuppgifter genomförs. Det inkluderar även interna och externa informella relationer som kan yttra sig i immateriella tillgångar som värdet av företages rykte och egna innovationer (Eriksson-Zetterquist et al 2023).

De fyra subkategorierna är (1) "Valuable" (Eriksson-Zetterquist et al 2023 s.115), (2) "Rare" (ibid s.116), (3) "Costly to imitate" (ibid s.117) och (4) "Exploited by the organization" (ibid s.118). Valuable kännetecknas av den värde som kunden upplever av varan. Rare förklaras att resurser som behövs är begränsade och är svåra att tillhandahålla. Costly to imitate är att det finns svåröverkomliga hinder som kunskap, teknologi och resurstillgång som försvårar att konkurrenter utvecklar produkter med liknade egenskaper. Exploited by the organization förklarar hur resurser inom organisationen är använda i företaget (Eriksson-Zetterquist et al 2023).

2.3 Teoretisk syntes

Uppsatsen kommer att använda resource-based theory kopplat till ISO 14001 standarden att analysera empirin. Först kommer en analys av hållbarhetsrapporter genomföras för att identifiera vilka delar av ISO 14001 som framgår i dessa. Aspekter av ISO 14001 som framgår kommer sedan att

appliceras in i resource-based theory för att se vilka huvudkategorier som återfinns och till sist ska en analys genomföras för att se vilka subkategorier som uppfylls för ett avgörande om konkurrenskraften. Financial Capital resources kommer inte att undersökas eftersom antagandet att de valda företagen för undersökningen är redan lönsamma. Figur 2 visar en visuell plan för arbetsprocessen.

Figur 2 Teoretisk syntes (Egen bearbetning av ISO 14001 (SIS 2015) och resource-based theory (Eriksson-Zetterquist et al 2023)).

3. Metod

Metodkapitlet kommer att redogöra för forskningsdesignen som har valts, urval samt kvalitetskriterier. Kapitlet kommer att avslutas med en metoddiskussion.

3.1 Forskningsdesign

Uppsatsens forskningsdesign kommer att vara en kvalitativ komparativ flerfallstudiedesign genomförd med en innehållsanalys utifrån en induktiv ansats. Med en kvalitativ studie berättar Bryman och Bell (2017 s.372) att syftet är att förstå hur kontext och sociala handlingar som främst yttrar sig i ord än i siffror som påverkar processer, i den sociala kontexten eller förklarar sociala sammanhang. En induktiv ansats öppnar upp för teorigenerering, vilket möjliggör att ny kunskap kan genereras jämfört med en deduktiv ansats som prövar befintlig teori (Bryman & Bell 2017 s.45). För denna uppsats medför en kvalitativ studie med induktiv ansats att hållbarhetsrapporternas ord kan analyseras utifrån sin sociala kontext och generera teori samt hitta nya kunskaper genom att undersöka vilka företagsspecifika faktorer bidrar till konkurrenskraft.

En komparativ flerfallstudiedesign tillåter en djupdykning i flera enskilda fall med fokus på den speciella karaktären eller komplexiteten som hittas i varje enskilt fall (Bryman & Bell 2017 s.86) och det ger möjligheten att jämföra fallen med varandra (Bryman & Bell 2017 s.93). Det med avsikt att belysa likheter och olikheter mellan fallen och i ett försök att generera ny kunskap. I samband med en jämförelse av de olika fallen kan kunskapen om den sociala händelsen utökas. Det leder till en särskild förmåga att generera ny teori även om det kan begränsas genom att befintlig information om ämnet, urvalet av fall och tillvägagångsätt för jämförelse kan minska utrymmet att hitta ny kunskap (Bryman & Bell 2017 s.93). Nivån för analysen kan läggas på organisations- eller individnivå. Det underlättar tolkning av händelsen och minskar risken för feltolkningar om nivån framgår tydligt, däremot kan tolkning av organisationer medföra en komplexitet eftersom de har många delar som samverkar tillsammans vid en och samma tidpunkt (Bryman & Bell 2017s.94). En komparativ flerfallstudiedesign är applicerbar för denna uppsats eftersom hållbarhetsrapporterna redovisar företagen vid en viss tidpunkt med ett år som tidsintervall. Det ger möjligheten att jämföra den senaste hållbarhetsrapporten från de tre valda företagen med varandra. Genom en

jämförelse av de tre valda företagens hållbarhetsrapporter kan likheter och olikheter upptäckas. Analys kommer att göras utifrån en organisationsnivå med syfte att förstå varje företag som en entitet som förklaras av sina processer som samverkar inom företaget för att tillverka och leverera sina produkter och tjänster till sina kunder. Betongtillverkningens verksamhet i respektive företag kommer att utgöra grunden för analys. Varje enskilt företag har också en komplexitet som bör beaktas vid analys som är att betongtillverkningens verksamheten drivs samtidigt som andra typer av tjänster och produkter erbjuds till kund. Betongtillverkningens verksamheten speciellt i Företag 2 och Företag 3 drivs som en del av ett helhetserbjudande till kunden som inbegriper fler produkter och tjänster än endast betongtillverkningen. Det uppstår en komplexitet att tolka vilka aspekter av ISO 14001 som tillhör betongtillverkningen och vilka aspekter av ISO 14001 som tillhör resten av företagets verksamhet, då de olika verksamheterna inom företaget samverkar med varandra.

Kunskapsteorin som det utgås ifrån i detta examensarbete är tolkningsperspektiv. Bryman och Bell (2017 s.49) berättar att detta tolkningsperspektiv är där subjektiva betydelsen fångas upp och bidrar till förståelsen av den sociala händelsen. Den ontologiska utgångspunkten som uppsatsen kommer att ha är en konstruktionistisk perspektiv som enligt Bryman och Bell (2017 s.53) skildrar att sociala händelser och sociala innebörder formas av de agerande individers handlingar som kontinuerligt förändras och utvecklas. Med ett tolkningsperspektiv kopplat till en konstruktionistisk utgångspunkt medför det att tolkningen av empirin och analysen i denna uppsats kommer fokus att vara den subjektiva betydelsens samspel med den sociala händelsen och sociala kontext. Den sociala händelsen och sociala kontext ändras fortlöpande och skapas av agerande individer. Hållbarhetsrapporten kommer att analyseras genom att den sociala kontexten och individers agerande som beskrivs i hållbarhetsrapporten kommer att noteras och tolkas. Denna tolkning kommer göras utifrån att ISO 14001 söks efter i hållbarhetsrapporterna genom att leta efter text som förklarar företagets processer och rutiner. Det som samlas in när ISO 14001 söks efter i hållbarhetsrapporterna kommer att utgöra empirin. Empirin kommer sedan att analyseras enligt resource-based theory.

I och med att en innehållsanalys genomförs kan dolda budskap i empirimaterialet som undersöks upptäckas, speciellt när det kopplas till en tematisk analys av innehållet (Bryman & Bell 2017 s.290). En tematisk analys innebär att nyckelteman och mindre undergrupper av teman väljs ut och definieras. De valda teman fungerar som ett kodningsschema som den insamlade empirin kodas efter och förs in i en matris som verkar som ett tolkningsverktyg. Det gör att mönster i empirin kan hittas. Likheter, olikheter samt utelämnade data i matrisen kan ge vägledning när empiri ska analyseras (Bryman & Bell 2017 s.556–557).

En innehållsanalys kommer att användas i denna uppsats för att upptäcka uttalade budskap i hållbarhetsrapporterna. Dessutom undersöks det om det finns dolda budskap i hållbarhetsrapporterna genom att läsa och tolka de uttalade budskapen i hållbarhetsrapporterna. Det är användbart när den dolda meningen i innehållsanalysen ska tolkas utifrån företags handlingar som driver deras förmåga att vara och förbli konkurrenskraftiga i sin marknad. Med en tematisk analys av hållbarhetsrapporternas innehåll underlättar det tolkningen av ord samt budskap i hållbarhetsrapporterna som kan leda till en mer nyanserad analys av empirin.

3.2 Urval

Tre olika svenska och ISO 14001-certifierade företag inom samma betongtillverkningsbransch har valts utifrån att det är företag med över 250 anställda och räknas därmed som ett stort företag. Företagen erbjuder dessutom liknade betongprodukter till marknaden. Med likande produkter kan de ha likande tillverkningsprocesser och gör de lämpliga för jämförelse. Företagen har varit certifierade enligt ISO 14001 i minst tio år som visar att standarden är en etablerad faktor i företagen. Materialet för analys kommer att vara den senast tillgängliga hållbarhetsrapporten för respektive företag.

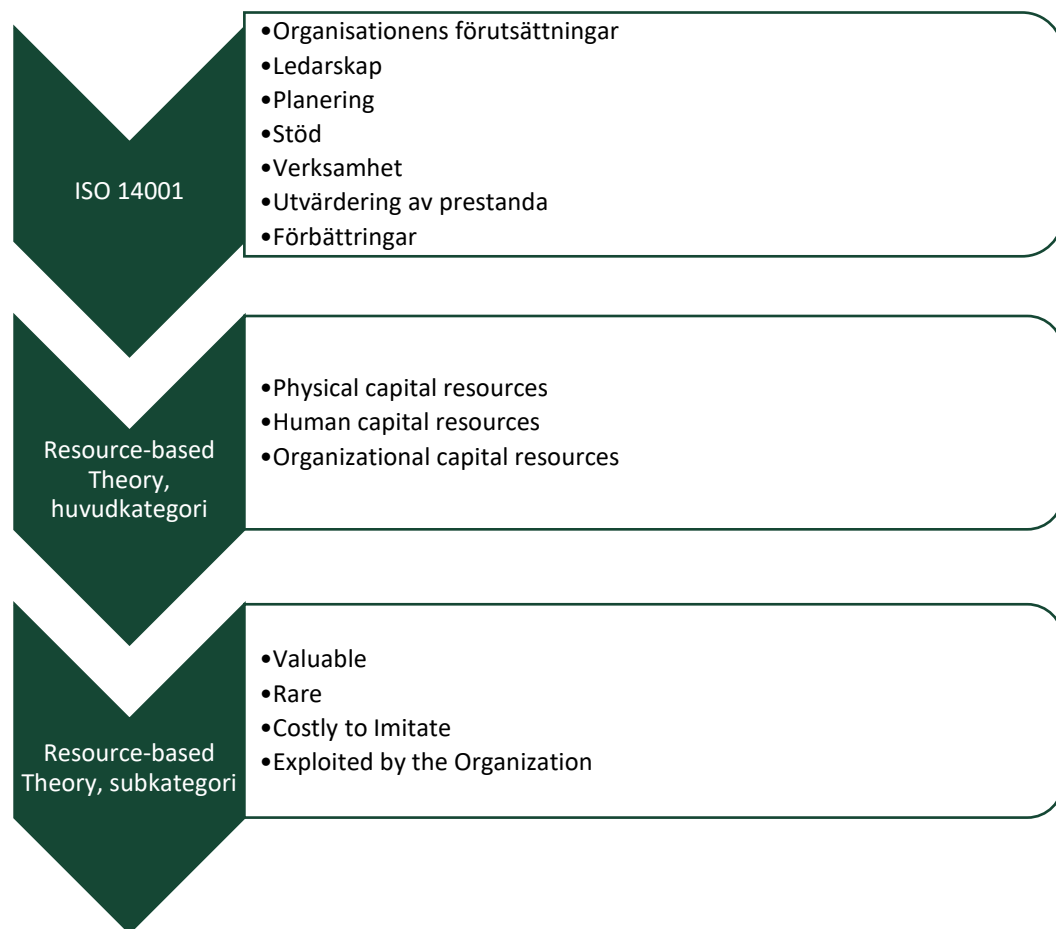
3.3 Innehållsanalys

En innehållsanalys kommer att genomföras för empiriinsamlingen. Bryman och Bell (2017 s.290) beskriver att en innehållsanalys ska genomföras på ett objektivt och systematiskt arbetssätt när empirin behandlas. Objektivitet kommer ur att det framgår hur kodning och kategoriseringen av empirin framgår tydligt innan analys genomförs för att minska påverkan av forskarens egna värderingar i analysen som kan orsaka skevheter i undersökningen. Systematiken får uttryck i att ett förbestämt regelschema används konsekvent i analysförfarandet i försök att minska möjligheten för skevhet och felkällor (Bryman & Bell 2017 s.290).

Denna uppsats kommer att följa den teoretiska syntesen. Empirin kommer att samlas in via genomgång av hållbarhetsrapporter från tre olika betongindustriföretag som har varit certifierade enligt ISO 14001 i minst tio år. Med ett tolkande perspektiv kan hållbarhetsrapporterna analyseras utifrån vilka delar av ISO 14001 uppmärksammas för att se om några faktorer utmärker sig som stödjer företagets konkurrenskraft. Enligt Bryman och Bell (2017 s. 522) är innehållsanalys ett bra verktyg att identifiera faktorer som har betydelse i en organisation. Därför kommer en innehållsanalys att användas i denna uppsats för att samla in och bearbeta empirin från hållbarhetsrapporterna.

3.4 Kodning och analys

En tematisk analys kommer att genomföras. Enligt Bryman och Bell (2017 s. 556) tillåter en tematisk analys att utrymme skapas för att tolka undersökningsmaterialet för att hitta övergripande budskap och dolda meningar samt att det som utelämnas kan upplysas. Kodning av analysen kommer att utgå ifrån strukturen av ISO 14001 standarden och de utvalda delarna av resource-based theory. Kodningsscheman kommer att genomföras i den ordning som beskrivs i den teoretiska syntesen se Figur 2 som visar upp ett schema för i vilken ordning analysen kommer att genomföras. I Figur 3 visas en kodningsscheman som kommer att användas och pilarna i Figur 3 visar i vilken ordning som empiriinsamlingen kommer att ske enligt ISO 14001 och hur analysen kommer att genomföras enligt resource-based theory. Först kommer varje huvudkategori av resource-based theory att analyseras utifrån den insamlade empirin. Näst kommer varje huvudkategori att analyseras utifrån subkategorierna enligt resource-based theory. Kodningsmanualen kommer att vara beskrivningen av standarden ISO 14001 och definitionen av resource-based theory som beskrivs i teorikapitlet.

Figur 3 Kodningsschema (egen bearbetning av ISO 14001 (SIS 2015) och resource-based theory (Eriksson-Zetterquist et al 2023)).

3.5 Litteraturgenomgång

Litteratur har sökts i Sveriges lantbruksuniversitets biblioteketstjänst Primo. Sökorden som användes var Corporate financial performance AND ISO 14001 AND competitive advantage, sustainability AND ISO 14001, ISO 14001 AND implementation AND organizational structure. Vetenskapliga artiklar från databaserna Routledge, MDPI, Elsevier, Wiley och Springer användes. Böcker har också använts. Hemsidor har använts för att få fram hållbarhetsrapporter från de tre valda företagen, information om standarden ISO 14001 samt generell information om hur betong tillverkas.

Huvuddelen av denna uppsats bygger på vetenskapliga artiklar och böcker som stärker informationens trovärdighet. Vetenskapliga artiklar granskas av ämnesexperter innan de publiceras som fungerar som en bekräftelse att innehållet är korrekt och riktigt. Det stärker de resultat och slutsatser som denna uppsats kommer fram till samtidigt som det kan utgöra en svaghet. Svagheten blir om den inhämtade informationen som används i uppsatsen är felaktig, så påverkar det denna uppsats trovärdighet och underminerar resultaten och slutsatserna som har uppdagats i detta examensarbete. Hantering av möjliga informationsfel har hanterats genom att samma information som nämnts av flera oberoende källor i vetenskapliga artiklar och i böcker har använts samt att informationen refereras till sin källa genomgående i hela texten. Genom att referera till källan gör att om en källa visar sig ha använt felaktig information behöver det inte betyda att allt i denna uppsats blir felaktigt.

3.6 Kvalitetskriterier

Kvalitetskriterier tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och bekräftelse av undersökningen kommer att diskuteras. Dessa kriterier kopplas vanligtvis ihop med en kvalitativ studie som tillåter att flera perspektiv av verkligheten får framträda och har anpassats att passa en kvalitativ studie med paralleller från kvalitetskriterierna som används vid en kvantitativ studie (Bryman & Bell 2017 s.380–381). Bryman och Bell (2017 s.379) förklarar att reliabilitet och validitet som används i kvantitativa studier som ett bedömningsverktyg av studiens kvalitet får begreppen reliabilitet och validitet liknade betydelser i kvalitativa studier. Det är på grund av att i kvalitativa studier jämfört med kvantitativa studier fokuseras det mer på reliabilitet än validitet, då kvalitativa studier fokuserar på användning av begrepp och begreppets innebörd (Bryman & Bell 2017 s.379). Reliabilitet benämns som tillförlitlighet och stabilitet av begreppets innebörd. Validitet beskrivs genom att de valda mått för mätning av begreppen som används mäter det som avses att mätas (Bryman & Bell 2017 s.174–175).

I denna uppsats genomförs en kvalitativ undersökning med induktiv ansats som gör det lämpligt att använda kvalitetskriterierna tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och bekräftelse eftersom de enligt Bryman och Bell (2017 s.380) kan diskutera olika syn på den sociala kontexten och händelsen och tillåter att verkligheten kan betraktas ur olika verklighetsuppfattningar. När *författaren* nämns i texten nedan menas författaren till denna uppsats som är Isabella Boström DiSanto.

3.6.1 Tillförlitlighet

Tillförlitlighet definieras enligt Bryman och Bell (2017 s.381) att olika perspektiv i samma sociala händelse lyfts fram för att beskriva verkligheten som den upplevs av den entitet som upplever det på det mest verklighetstrogn sättet. I denna uppsats är tillförlitligheten minimal eftersom de tre företagen som hållbarhetsrapporterna tillhör berättar om sig själva med en samlad röst som uttrycker en bild av företaget. Det är en förutsättning som måste uppmärksammas eftersom en hållbarhetsrapport vill visa upp den bästa sidan av företaget. Det medför att ett perspektiv i den sociala kontext som företaget verkar förmedlas och därmed analyseras i denna undersökning.

3.6.2 Överförbarhet

Överförbarhet brukar i kvalitativ forskning ha sin utgångspunkt i detaljrika beskrivningar av speciella händelser som utmärker sig i sociala kontext när några fall undersöks samt hur väl resultat av undersökningen kan föras över till andra situationer (Bryman & Bell 2017 s.382). Överförbarheten i denna uppsats är god eftersom en kvalitativ undersökning med induktivt ansats har genomförts och samlat in en detaljrik beskrivning av betongtillverkningsindustrin som är ISO 14001-certifierat. Liknade beskrivningar av rutinmässigt och systematisk beteende hos alla företagen har konstaterats enligt hållbarhetsrapporterna. Resultaten från denna uppsats kan visa på en överförbarhet till företag i samma bransch och som tillverkar liknade produkter.

3.6.3 Pålitlighet

Pålitlighet i kvalitativa undersökningar menas enligt Bryman och Bell (2017 s.382) att hela undersökningen utvärderas och genomförande av hela studien granskas. Det visas genom att kontrollera hur väl de olika delarna av arbetet är genomförda samt att de metodvalen i undersökningen värderas. Innehållet i studien granskas dessutom för att evaluera om slutsatser är befogade utifrån de logiska resonemang som har framförts (Bryman & Bell 2017 s.382). Innehållsanalysen påverkas av interbedömarreliabiliteten som framhäver att kodningen ska ske på likande förfarandesätt när flera olika personer analyserar det valda

materialet samt det intrabedömarreliabiliteten som menar att analysen ska utföras metodiskt vid varje analystillfälle (Bryman & Bell 2017 s.300).

I denna uppsats har metoden valts eftersom den anses vara lämplig att undersöka hur budskap och sociala kontexter och händelser bidrar till att undersöka hur konkurrenskraften hos företag i betongbranschen påverkas när standarden ISO 14001 används. Genom att se hur budskap om ISO 14001 presenteras i hållbarhetsrapporterna och systematiskt kartlägga dessa med en innehållsanalys med kodningsschema har aspekter kopplat till ISO 14001 framträtt. Dessa aspekter har analyserats med resource-based theory för att avgöra om de stödjer konkurrenskraft, vilket har lett till denna uppsats resultat och slutsatser. Pålitligheten anses god eftersom resultat och slutsatser har framkommit ur en logisk process och anses vara rimliga resultat och slutsatser utifrån analysen av den insamlade empirin. Intrabedömarreliabiliteten är också god eftersom en person utförde samtliga analyser av empirin. Det kan vara en svaghet i termer av att fler tolkningsperspektiv utifrån empirin kan ha förlorats, vilka kunde ha utvecklat uppsatsen genom att fler tolkningsperspektiv kan ha upptäckts som kan ha lett till andra resultat och slutsatser.

Systematiken i kodningen är en faktor som kan påverka pålitligheten eftersom varje företagshållbarhetsrapport hade ett eget upplägg och dokumentens längd varierade. Det bidrar till att kodningsschemat kan ha missat faktorer eller att författaren kan ha misstolkat eller missat att koda ISO 14001-specifika faktorer när empiri samlades in. Det kan ha en påverkan på resultaten och slutsatserna i denna uppsats som har framkommit när empirin analyserats med hjälp av resource-based theory.

3.6.4 Bekräftelse

Bekräftelse enligt Bryman och Bell (2017 s.382) är att forskaren känner till att i forskning om sociala företeelser i samhället kan inte vara helt objektiva och därför försöker arbeta i god tro. Det betyder att forskaren ska undvika att låta personliga värderingar eller teoretiska fokus påverka genomförandet av studien samt influera dragna slutsatser (Bryman & Bell 2017 s.383). Författaren har arbetat i god tro och försökt att undvika att låta personliga värderingar skapa skevhet i denna uppsats eftersom författaren förstår att det finns en subjektivitet i tolkningar när sociala företeelser undersöks och analyseras. Det finns möjlighet och utrymme att författaren omedvetet har påverkat undersökningen i de olika utförande momenten under uppsatsens progression och framställning.

3.7 Metoddiskussion

En metoddiskussion kommer att redogöras. Kontext och etiska problem som påverkar uppsatsen kommer att presenteras. Sedan kommer en kritisk reflektion av hur författaren kan ha påverkat uppsatsen beskrivas. Dessa aspekter ses som viktiga eftersom de påverkar tolkningen av empiri och därmed vilka resultat och slutsatser som denna uppsats kommer fram till.

3.7.1 Kontext

Bryman och Bell (2017 s.304) beskriver att problem med innehållsanalysen kan vara att materialet som undersökningen bygger på uttrycker en begränsad bild av verkligheten som kan skapa skevhet i informationen. Hållbarhetsrapporterna som används i denna uppsats skildrar företagen i ett positivt ljus eftersom rapporterna är framställda av respektive företag, då informationen om företaget ska förmedlas till intressenter och samhället i stort.

Rimmel et al (2018) stämmer överens med att hållbarhetsrapporter som framställs av företag kan vara överdrivet positiva och skapa en skev bild av företaget jämfört med verkligheten. Rimmel et al (2018) utvecklar resonemanget med att företag med stor negativ miljöpåverkan gör detta i större omfattning än företag med mindre påverkan på miljön. I hållbarhetsrapporter tillhörande företag med stor miljöpåverkan kan fokuset skiftas från stora miljöpåverkansområden till mindre sårbara. Mer lätthanterade miljöproblem lyfts fram i syfte att minska uppmärksamheten som läggs på de stora miljöproblem som företagen har (Rimmel et al 2018). Det kan möjligtvis också vara en företeelse som sker i alla tre hållbarhetsrapporter som används som empirikälla i denna uppsats.

3.7.2 Etik

Företagen publicerar sina hållbarhetsrapporter till offentligheten. Däremot har de inte frivilligt godkänt att medverka i denna undersökning som kan ses som en nackdel. Därför kommer företagen att anonymiseras för att motverka att någon av företagen tar skada på grund av undersökningen.

3.7.3 Kritisk reflektion

När ämnesval och bestämning av frågeställning samt urval av undersökta företag väl har gjorts till denna uppsats kan det ha bidragit med skevhet genom sin intresseinriktning samt urval av litteratur som beskriver kunskapsläget. Tolkningar i analysen som får en påverkan på diskussionen och dragna slutsatser kan vara ännu ett område som kan bidra till skevhet eller missbedömning av insamlad data eftersom tolkningar är subjektiva och kan skilja mellan olika personer.

Författaren kan ha påverkat innehållsanalysen genom egna värderingar och erfarenheter. Med en utbildning från Sveriges lantbruksuniversitet inom företags-ekonomi med en inriktning på hållbar utveckling kan det ha lett till ett visst synsätt på det som anses vara hållbart. Det kan ha haft inverkan på hur hållbarhetsrapporten har tolkats, då hållbarhet är en central aspekt i författarens utbildning. Dessutom kan det ha lett till att hållbarhetsaspekter enligt ISO 14001 ha tagits för givet och undgått detektion samtidigt kan det ha lett till att fler hållbarhetsaspekter har uppmärksamats som annars inte skulle ha upptäckts av någon annan.

Författaren har engelska och svenska som sina modersmål. Det kan ha påverkat hur hållbarhetsrapporterna som var skrivna på svenska tolkades och därmed analyserades. Det kan ha en direkt inverkan på hur empirin tolkades utifrån ISO 14001 från hållbarhetsrapporterna och analyserades med resource-based theory som användes i analysen. Analysen leder till resultaten och slutsatserna och därmed kan ha påverkat resultaten och dragna slutsatser i denna uppsats. Författarens språkliga förmåga kan även ha bidragit till en djupare förståelse av teori som skrevs på engelska som kan ha förtydligat och gjort att en skarp analys har kunnat genomföras. Därmed har lett till mer välutvecklade resultat och slutsatser.

4. Empiri

I empirikapitlet kommer innehåll från hållbarhetsrapporter att framföras. Innehållet kommer förklaras utifrån ISO 14001-standarden och varje företag kommer att få en egen genomgång. Företagen har anonymiserats och därmed kommer att betecknas Företag 1, Företag 2 och Företag 3.

4.1 Företag 1

Företag 1 tillverkar hållbarhetsanpassade betongprodukter med verksamhet i USA, Polen, Tyskland och i Sverige. Den lokala förankringen utnämns som en viktig aspekt för framgång. Åtagande i många globala initiativ som förekommer som FN:s globala mål för hållbarhet, Grön Taxonomi och Parisavtalet. Utöver dessa ingår Företag 1 i ett flertal initiativ kring betong med nära anknytning till lokal samhället och certifieringar som ISO 9001 och ISO 14001 och betong relaterade certifieringar. Omvärldsläget har haft en påverkan på företaget genom spänningar orsakade av Ukraina kriget som påverkar materialåtkomst och stigande inflation samt efterverkningar av Covid pandemin på företagens utvecklingsmöjligheter. Det upplevs en efterfrågan på mer hållbara produkter från kunder. Dessa aspekter faller i organisationens förutsättningar enligt ISO 14001.

Ledarskap i Företag 1 får uttryck av att ansvar och engagemang i samband med långsiktiga planer driva arbetet framåt. Högsta ledningen i företaget är styrande i hållbarhetsarbetet samt följer upp projekt och att rapportering sker. Det sker för att säkerställa att hållbarhetsarbetet genomförs. Planering sker via samordning av rutiner över affärsområden och att egna policys uppfylls. Bra kommunikation underlättar arbetet när lagkrav och åtgärder samt riskförebyggande arbete uppdagas. Stöd under arbetet förutsätter att medarbetare är kompetenta för sin roll. Medarbetare får utbildning och vägledning från Företag 1:s uppförande kod som innehåller rutiner och instruktioner för hur arbetet inom företag ska förverkligas.

Verksamheten präglas av ett livscykelperspektiv och följsamhet av lagkrav som finns. Livscykelperspektivet kräver samordning i produktionsleden som minskar resursåtgång och påverkar hur material hanteras i produktionsprocessen. Utvärdering av prestanda enligt ISO 14001 görs när högsta ledning enkelt följer upp och kontrollerar rapporteringen som sker internt. Målsättningar för

hållbarhetsarbete är tydliga och underlättar uppföljning. Förbättringar sker ständigt genom en långsiktig planering. Företag 1 utför forskning om hur betongprodukterna kan tillverkas mer hållbart och utveckla arbetsprocesser i företaget. Se Bilaga 1 för en sammanfattning av Företag 1:s insamlad empiri enligt ISO 14001.

4.2 Företag 2

Företag 2 är en större koncern som kan uppdelas i fyra kärnverksamheter, bygg, industri, anläggning och projektutveckling. Alla delar av koncernen är inte ISO 14001 certifierat men industriverksamheten är certifierat enligt ISO 14001. Därmed kommer fokuset att vara på industriverksamheten. Organisationens förutsättningar för Företag 2 är att företaget är verksam i Sverige, Norge, Finland och Danmark och har många leverantörer och inköpskategorier. ECO-produkter som är bland annat hållbarhetsanpassade betongprodukter framställs med stor efterfrågan från kunder. Omvärldsläget har påverkat Företag 2 genom minskad efterfrågan av bostadsbyggande, som använder betongprodukter, till följd av Ukraina kriget och ökande priser på råvaror samt dels på grund av hög inflation som har lett till en svag efterfrågan från privata hushåll. De privata hushållens beteende har förändrats i och med högre räntor på lån. Energipriser och importerad inflation vid köp av material har varit utmaningar för Företag 2. Lokal närvaro och olika stora projekt med privata och offentliga kunder har varit fördelaktigt. Globala och nationella åtaganden har införlivats. Ett exempel är Sveriges riksdag nettonollutsläppsmål till år 2045 i betongtillverkningsindustrin som Företag 2 har som mål.

Ledarskap främjas av högsta ledningen som är involverad och styrande i att hållbarhet uppnås. Med ansvar och ett proaktivt problemlösande inställning genomförs företagets aktiviteter. Hållbarhetsarbetet följs upp av den högsta ledningen som även kontrollerar den interna rapporteringen. Planering är att det finns ett strukturerat arbetssätt med rutiner för att säkerställa kvalitet och säkerhet. Samarbete med kunder och leverantörer driver hållbarhetsarbetet framåt samtidigt som Företag 2 behåller en riskmedvetenhet i arbetet. Samverkan över kärnverksamhetsgränser medverkar till tydlig kommunikation som bistår ett smidigt samarbete med leverantörer. Leverantörerna informeras också om arbetsprocesser i Företag 2.

Stöd som Företag 2 har i företaget förutsätter kompetenta medarbetare som får utbildning och tillgång till ett referensbibliotek, ett system med information om företaget. Ytterligare får medarbetare stöd av Företag 2:s uppförande kod som informerar om rutiner och instruktioner som ska användas i arbetet. Medarbetarna ska kommunicera med varandra. Verksamhet i Företag 2 visas av att livscykelperspektivet som företaget har genom samverkan med andra aktörer visas tydligt i

deras arbete och internt över kärnverksamhetsgränserna. Målet är dessutom att tydliga miljökrav förmedlas till leverantörer i arbete att minska och återanvända resurser. Utvärdering av prestanda sker när utsatta mål följs upp och upphandling från leverantörer kontrolleras. Förbättringar som sker i Företag 2 är att ständigt förbättra hållbarhetsprestandan av produkter och arbetsprocesser i strävan att bli mer effektiva. Utbildning av chefer i ledarskap är en förbättring som har gjorts. Se Bilaga 2 för en sammanfattning av Företag 2:s insamlad empiri enligt ISO 14001.

4.3 Företag 3

Företag 3 är en koncern verksam i USA, Norden och Europa som bygger och förvaltar byggnader gjorda utav betong. Hela koncernen är certifierad enligt ISO 14001. Koncernen har fyra affärsområden, två som tillverkar och bygger byggnader och två andra som sköter underhåll, förvaltning och uthyrning av byggnader. Fokus kommer att vara på tillverknings affärsområdet. Med global erfarenhet och en lokal närvaro vid projekt och i samhället, tar Företag 3 projekt utifrån egna kunskaper. Företag 3 har gått med i flera globala incitament för hållbarhet som exempelvis FN:s globala mål för hållbarhet och FN:s Global Compact samt att ha nettonollutsläpp i linje med Sveriges riksdags nettonollutsläppsmål till året 2045. Covid pandemin och hög ränta i samhället har varit utmaningar. Däremot finns det fortfarande efterfrågan på hållbara lösningar i betongtillverkningsbranschen. Det är organisationens förutsättningar.

Ledarskap kommer från högsta ledning som styr och driver hållbarhetsarbetet. Med aktiva kontroller av rapportering och uppföljning av projekt kan högsta ledningen dela ut ansvar och resurser till affärsområdeschefer. Det med avsikt att främja hållbarhetsarbetet och följa befintliga långsiktiga planer.

Planering uppnås med fastställda rutiner och ett strukturerat arbete. Riskmedvetenhet finns hos medarbetare och risker aktivt kartläggs i Företag 3. Bra kommunikation mellan medarbetare, kunder och leverantörer samt andra aktörer leder till nära samarbeten. Arbetsprocessen blir tydlig till alla involverade och en intern samverkan över affärsområden blir möjlig. Kommunikation av kompetens blir viktig i tidiga skeden i ett projekt när hållbarhets ska ta hänsyn till.

Stöd i Företag 3 är utbildning av redan kompetenta medarbetare. Medarbetare samarbetar och delar kunskaper med varandra som leder till höjd kompetens. Verksamhet i Företag 3 är att det finns en tydlig samverkan internt över affärsområden, med leverantörer och kunder för att uppnå cirkulära flöden av resurser. Tydliga miljökrav ställs på leverantörer som säljer till Företag 3. Utvärdering av prestanda kontrolleras av interna revisioner som rapporteras och följs upp av den högsta ledningen. Förbättringar som definieras enligt ISO 14001 saknas i hållbarhetsrapporten för Företag 3. Se Bilaga 3 för en sammanfattning av Företag 3:s insamlad empiri enligt ISO 14001.

5. Analys och resultat

I analys- och resultatkapitlet kommer den insamlade empirin analyseras med resource-based theory. Det kommer att visa vilka företagspecifika faktorer stödjer konkurrenskraften när ISO 14001 används i betongtillverkningsindustrin.

5.1 Företag 1

Företag 1 har physical capital resources som är en lokal förankring samt är verksam i USA, Polen, Tyskland och Sverige. Företaget forskar även efter nya teknologiska möjligheter för bättre produkter och arbetsprocesser. Dessa resurser tillför värde till kunden och uppfyller valuable subkategorin. Rare uppfylls eftersom resurserna som Företag 1 använder finns i begränsad mängd och det kan vara svårt att köpa material för betongtillverkningen. Costly to imitate uppfylls också eftersom den lokala förankringen, forskningen och verksamheter i olika länder som Företag 1 har skulle kräva stora investeringar att replikera. Exploited by the organization uppfylls då företaget är verksam i USA, Polen, Tyskland och Sverige och de fysiska resurserna används i det dagliga arbetet.

Human capital resources finns i Företag 1 när ansvar tas av kompetenta medarbetare för arbetsuppgifter och som att kommunicera med varandra. Ett arbete för att förebygga risk finns. Medarbetare får utbildning att vidare utveckla sin kompetens. Valuable uppfylls eftersom kunden får nytta när ansvar tas i arbetet och kommunikation samt kompetens underlättar förståelsen av kundens behov. Rare uppfylls inte därför att resurserna inte är begränsade och svåra att tillgå. Costly to imitate uppfylls eftersom kompetens är svårt att ersätta och är väsentlig för ett lyckat projekt. Exploited by the organization uppfylls då medarbetare använder sina kommunikationsförmågor och kunskaper i allt genomfört arbete.

Organizational capital resources finns det ett flertal i Företag 1. Medlemskap i globala och lokala hållbarhetsinitiativ med en aktivt högsta ledning leder till ett livscykelerspektiv kring hantering av resurser inom företaget. Ett strukturerat arbetssätt med rutiner och samordning över affärsområden samt med kunder och leverantörer leder till en effektiv resurshantering. Ständiga förbättring med tydliga mål bidrar till långsiktiga hållbarhetsplaner. Valuable uppfylls av att interna arbetssätt och rutiner leder till framgångsrika projekt för kunden. Rare uppfylls då interna arbetssätt är tidskrävande att utforma. Costly to imitate uppfylls eftersom

det krävs kunskap, teknologiska framsteg och tid att utarbeta starka relationer med andra aktörer för livscykelperspektivet. Exploited by the organization uppfylls därför att livscykelperspektivet har anammats in i Företag 1:s arbetsrutiner och processer. Se Bilaga 4 för en sammanfattning av Företag 1:s resultat enligt den egna bearbetningen av resource-based theory.

5.2 Företag 2

Företag 2 har physical capital resources i form av att koncernen inkluderar fyra olika kärnverksamheter som ligger i Sverige, Norge, Danmark och Finland. Industriverksamheten tillhanda håller ECO-produkter. Företagsstorleken används till Företag 2:s fördel. Det sker kontinuerlig förbättring av produkter. Valuable uppfylls eftersom ECO produkterna för kunden som vill ha en hållbarhetsanpassad betong och de geografiska lägen som Företag 2 verkar i blir tillgängliga för kunden. Rare uppfylls inte eftersom resurserna är inte begränsade eller svåra att anskaffa. Costly to imitate uppfylls då det krävs speciella kunskaper hos medarbetarna att utveckla produktutbudet. Exploited by the organization uppfylls därför att ECO-produkter används i verksamheten.

Human capital resources är att medarbetare tar ansvar och proaktivt agerar problemlösande i arbetet. Tydlig kommunikation och en riskmedvetenhet är också nödvändiga. Valuable uppfylls eftersom projekt som ansvar tas och där kommunikation finns uppstår det möjligheter att lösa problem, vilket skapar värde för kunden. Rare uppfylls inte eftersom resurserna är lätta att ersätta. Costly to imitate uppfylls då det krävs kunskap för att driva ett framgångsrikt projekt. Exploited by the organization uppfylls eftersom kommunikation driver hur resurser används internt i Företag 2.

Organizational capital resources återfinns i Företag 2. Med en blandning av privata och offentliga kunder får Företag 2 stabilitet när den privata efterfrågan förändras. Långsiktiga planer följs upp av högsta ledningen. Det genomförs med rutiner samt samarbete med kunden, leverantörer och andra aktörer. Även samarbeten över affärsområden sker för att uppnå ett livscykelperspektiv på resurser. Mål inom Företag 2 sätts och följs upp med avsikt att förbättra arbetsprocesser i ett led i en ständig förbättring av Företag 2. Valuable uppfylls då rutiner och samverkan över affärsområden och med kunder, leverantörer och andra aktörer bidrar till hållbara lösningar för kunden. Rare uppfylls eftersom livscykelperspektivet som används tar tillvara på begränsade resurser internt i företaget när samverkan över affärsområden sker. Costly to imitate uppfylls eftersom det krävs tid att bygga upp ett flödesschema av resurser mellan olika aktörer externt och bygga system för intern resursdelning. Exploited by the organization uppfylls därför att livscykelperspektivet har integrerats och används i Företag 2. Se Bilaga 5 för en

sammanfattning av Företag 2:s resultat enligt den egna bearbetningen av resource-based theory.

5.3 Företag 3

Företag 3:s physical capital resources är att företaget verkar lokalt och är verksam i USA, Norden och Europa. Valuable uppfylls därför att kunden kan få sina behov tillfredställda. Rare uppfylls då det geografiska läget som Företag 3 ockuperar är begränsad. Costly to imitate uppfylls eftersom det är dyrt med att anlägga nya fabriker på flera kontinenter som hindrar konkurrenter att efterlikna Företag 3. Exploited by the organization uppfylls därför att det geografiska läget används av Företag 3.

Human capital resources som återfinns i Företag 3 är att global erfarenhet kopplat med tydlig kommunikation och kompetenta medarbetare är bra förutsättningar för kundens projekt. Valuable uppfylls av att global erfarenhet av projekt uppskattas av kunden. Rare uppfylls inte eftersom kommunikation inte är en begränsad resurs. Costly to imitate uppfylls då kompetenta medarbetare kan vara en utmaning att hitta samt att kunskapen som kompetenta medarbetare besitter kan vara nyckeln till framgång. Exploited by the organization uppfylls eftersom kompetenta medarbetare använder tydlig kommunikation att driva arbetet inom företaget framåt.

Organizational capital resources i Företag 3 är att projekt tas utefter företagens kunskapsläge. Medlemskap i globala åtaganden förstärker hållbarhetsarbetet internt i Företag 3. Högsta ledningen är involverad i att styra upp, fördela ansvar och resurser för hållbarhetsarbetet samt följer upp arbetet. Interna rutiner tyder på ett strukturerat arbetssätt. Samarbete över affärsområden internt såväl med kunder som leverantörer, vilket förtydligar arbetsprocessen för alla involverad i projekt. Kunskapsdelning sker via samarbeten.

Livscykelperspektiv formar cirkulära resursflöden samt miljökrav förmedlas tydligt till leverantörer. Interna revisioner av hållbarhetsarbetet genomförs och högsta ledningen följer upp dem. Valuable uppfylls då kunden kan dra nytta av de redan utformade rutiner och system för kunskap samt samverkan med olika aktörer när projekt utformas och genomförs. Rare uppfylls eftersom begränsade resurser förvaltas av interna rutiner och ett strukturerat arbetssätt när cirkulära resursflöden åstadkoms. Costly to imitate uppfylls eftersom cirkulära flöden av resurser tar investeringar att skapa och bibehålla. Exploited by the organization uppfylls därför att rutiner säkrar hur resurser hanteras och förs vidare internt i Företag 3. Se Bilaga 6 för en sammanfattning av Företag 3:s resultat enligt den egna bearbetningen av resource-based theory.

6. Diskussion

En diskussion utifrån egna resultat och tidigare forskning kommer att framföras. Forskningsfrågan kommer även att besvaras.

Vilka företagsspecifika faktorer från ISO 14001 som kommuniceras i företagens hållbarhetsrapporter stödjer konkurrenskraft hos betongtillverkandeföretag i betongtillverkningsindustrin?

Företagsspecifika faktorer som kan stödja konkurrenskraften hos betongtillverkandeföretag i betongtillverkningsindustrin är många och samverkar med varandra. Det geografiska läget som företaget verkar i, hållbarhetsprestanda i produktutbudet, användning av ett livscykelperspektiv samt högsta ledning och medarbetarna som finns inom företaget är företagsspecifika faktorer som har identifierats som stödjer konkurrenskraft i betongtillverkningsindustrin hos betongtillverkandeföretag. En lokal förankring framhävs som en viktig aspekt när hållbarhetsarbetet sker. Företag 1, Företag 2 och Företag 3 har en lokal förankring som en företagsspecifik faktor som stödjer konkurrenskraften i betongtillverkningsindustrin. Det förklaras genom att det geografiska läget ger konkurrensfördelar eftersom tillverkningen av produkter måste ske nära projekt. Företag 1, Företag 2 och Företag 3 hade verksamhet i flera olika länder vilket gjorde att företagen blev mer tillgängliga till kunderna. Samtliga företagen hade verksamhet i Sverige medan Företag 1 var även verksam i Polen, Tyskland och USA. Företag 2 var endast verksam i ytterligare Norge, Danmark och Finland. Företag 3 har verksamhet i USA, Europa och Norden som är liknande Företag 1.

Genom globala initiativ och åtaganden drivs hållbarhetsarbetet framåt i samtliga företag. Företag 1, Företag 2 och Företag 3 har medlemskap i certifieringar och i globala åtaganden. Hållbara betongprodukter har en stark efterfrågan. Hållbarhetsprestandan i produkterna lockar kunder till samtliga företagen. Det finns ett driv att bli mer hållbar vilket reflekteras i Företag 1 och Företag 2. Produkterna forskades vidare på internt för att öka andelen som var miljövänlig. Företag 1 satsar på ny teknologi och Företag 2 har en egen utveckling av nya produkter samt att båda företagen arbetar för ständiga förbättringar som

saknas hos Företag 3. Företag 2 har redan etablerade produkter med en egen hållbarhetsmärkning som de benämner ECO-produkter. Det bekräftas då miljöarbetet kan användas som ett attraktionsmedel för att hitta nya kunder och bygga legitimitet i samhället (Camilleri 2022; Wang & Zhao 2020).

Det driver långsiktiga hållbarhetsmål som tar form i ett livscykelperspektiv, där resurser behandlas i ett kretslopp. Långsiktiga planer är en faktor som satsas på i Företag 1, Företag 2 och Företag 3. Det betyder att samordning av rutiner och arbetsprocesser behövs och att system skapas för att täcka de interna företagsbehoven. Företag 1, Företag 2 och Företag 3 har dessutom rutiner och ett livscykelperspektiv som samordnas över affärsområden. Mål framhävs hos Företag 1 och Företag 2. Det finns belägg att det är ett välutvecklat fenomen att enskilda företag skapar en kedja tillsammans för att minska slöseri av resurser (Camilleri 2022; Boiral & Henri 2012; Bravi et al 2020; Nishitani 2011). Även detta har Företag 1, Företag 2 och Företag 3 gemensamt. Företag 3 sticker ut genom att de dessutom väljer att dela arbetsprocesser med kunder och leverantörer för att främja kunskapsdelning inom företaget och att miljökraven tydligt förmedlas till alla inblandade i arbetet.

Högsta ledningen fokuserar på att styra hållbarhetsarbetet och följa upp progressionen samt kontrollerar att rapportering sker i verksamheten. Företag 1, Företag 2 och Företag 3 har högsta ledningar som är involverad i verksamheternas miljöarbete. Endast Företag 3 fördelade den högsta ledningen ansvar till områdescheferna och resurserna ut i verksamheten. Camilleri (2022) stämmer in i att ledningen i företaget måste förmedla de hållbarhetsmålen till medarbetare men att därefter fördela resurser och belöningar för att arbetet kan ständigt utvecklas.

Medarbetares kunskaper och kompetens samt kommunikationsförmåga blir nästa viktiga del i kugghjulet dels för att tillgodose kundens behov men att hantera resurser så att resurserna återanvänds. Samarbete med kunder och leverantörer och andra externa aktörer är nödvändiga för en hållbar hantering av resurser. Samordning hjälper dessutom företagen att kontinuerligt efterleva befintliga och nya lagkrav. Medarbetare erbjuds också utbildning att vidare utveckla kunskaper och kompetenser inom samtliga företagen. En riskmedvetenhet återfinns i rutiner som leder till ett strukturerat arbetssätt som kan förmedlas till både kunder och leverantörer med mål att effektivt bygga kundens projekt. Företag 1, Företag 2 och Företag 3 är kompetens, ett riskmedvetet arbetssätt och tydlig eller bra kommunikation väsentligt i deras arbete. Hos Företag 1 och Företag 2 beskrivs det att en känsla av ansvar är viktigt att ha när projekt verkställs för kunden samt att kontinuerlig utbildning av medarbetare är betydelsefullt i deras verksamheter. Företag 2 utvidgar möjligheten att proaktivt inhämta mer kunskap genom att de har ett referensbibliotek som kan användas av samtliga medarbetare. Det stämmer överens med Camilleri (2022) som ekar att ISO 14001 kan användas som ett kommunikationsverktyg och som verktyg att ha en bättre lagefterlevnad.

7. Slutsatser

Med en engagerad och involverad högsta ledning inleds hållbarhetsarbete i betongtillverkningsindustrin med goda förutsättningar att ständigt förbättras. De faktorer som ISO 14001 lägger grunden för ett strukturerat och rutin förknippat arbetssätt. Det integrerar ett livscykelperspektiv som tar tillvara resurser internt i företaget och tar hänsyn till hur resurserna flödar vidare till kunder, leverantörer samt andra aktörer. Långsiktiga planer för hållbarhetsarbetet fastställs genom medlemskap i globala hållbarhetsinitiativ och olika typer av certifieringar. Medarbetare förutsätts ha hög kompetens, kunskaper och kommunikationsförmågor för att samordna livscykelperspektivet och utföra arbetet enligt gällande rutiner.

Mer osynliga effekter av ISO 14001 som stödjer företagets konkurrenskraft är kommunikation och ett strukturerat arbetssätt. Kommunikation som sker via medarbetare internt i företaget och externt till samhället gör det möjligt för att kunna samordna det interna hållbarhetsarbetet att samverka med en utomstående aktör. Det strukturerade arbetssättet utvecklar möjligheten för tydlig kommunikation internt och externt, samt för att planera kundprojekt till att införliva livscykelperspektivet i hela företaget. Dessutom skapar det en möjlighet för långsiktiga mål att skapas, drivas och utvärderas vid en uppföljning.

Referenser

- Ammenberg, J. (2023). *Miljömanagement – Miljö- och hållbarhetsarbete i företag och andra organisationer*. 3 uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Arocena, P., Orcos, R. & Zouaghi, F. (2021). The impact of ISO 14001 on firm environmental and economic performance: The moderating role of size and environmental awareness. *Business Strategy and the Environment*. 30 (2), 955–967. <https://doi.org/10.1002/bse.2663>
- Boiral, O. & Henri, J.-F. (2012). Modelling the impact of ISO 14001 on environmental performance: A comparative approach. *Journal of Environmental Management*, 99, 84–97. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2012.01.007>
- Bravi, L., Santos, G., Pagano, A., Murmura, F., (2020). Environmental management system according to ISO 14001:2015 as a driver to sustainable development. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 27, 2599–2614. DOI: 10.1002/csr.1985
- Bryman, A., Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. 3 uppl., Stockholm: Liber.
- Camilleri, M.A. (2022). The rationale for ISO 14001 certification: A systematic review and a cost–benefit analysis. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 29 (4), 1067–1083. <https://doi.org/10.1002/csr.2254>
- De Jong, P., Paulraj, A. & Blome, C. (2014). The Financial Impact of ISO 14001 Certification: Top-Line, Bottom-Line, or Both? *Journal of Business Ethics*. 119 (1), 131–149. <https://doi.org/10.1007/s10551-012-1604-z>
- Eriksson-Zetterquist, U., Hansson, M. & Nilsson (eds), F. (2023). *Theories and Perspectives in Business Administration*. 1 uppl., Lund: Studentlitteratur
- Heras-Saizarbitoria, I., Molina-Azorín, J.F. & Dick, G.P.M. (2011). ISO 14001 certification and financial performance: selection-effect versus treatment-effect. *Journal of Cleaner Production*. 19 (1), 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2010.09.002>
- Kotler, P., Armstrong, G. & Parment, A. (2016). *Principles of Marketing – Scandinavian edition*. 2 uppl., Harlow: Pearson Education
- Nishitani, K. (2011). An Empirical Analysis of the Effects on Firms' Economic Performance of Implementing Environmental Management Systems. *Environmental & resource economics*. 48 (4), 569–586. <https://doi.org/10.1007/s10640-010-9404-3>
- Rimmel, G., Arvidsson, S., Beusch, P., Hartmann, B., Jonäll, K., Sabelfeld, S., Skoog, M. (2018). *Redovisning för hållbarhet*. 1 uppl., Stockholm: Sanoma Utbildning

- SIS (2015). SS-EN ISO 14001:2015 Miljöledningssystem – Krav och vägledning (*ISO 14001:2015*). Svenska institutet för standarder
- SIS (u.å.). *Vad är en standard?*. <https://www.sis.se/standarder/vad-ar-en-standard/> [2024-05-24]
- Sveriges geologiska undersökning (2021). *Ballast i samhällsplanering*.
<https://www.sgu.se/anvandarstod-for-geologiska-fragor/materialforsorjning/ballast-i-samhallsplanering/> [2024-05-24]
- Sveriges geologiska undersökning (2023). *Cement och betong*.
<https://www.sgu.se/mineralnaring/industrimineral/cement-och-betong/> [2024-05-24]
- Voinea, C.L., Hoogenberg, B.J., Fratostiteanu, C. & Hashmi, H.B.A. (2020). The Relation between Environmental Management Systems and Environmental and Financial Performance in Emerging Economies. *Sustainability*. 12 (13), 5309.
<https://doi.org/10.3390/su12135309>
- Wang, J.-X. & Zhao, M.-Z. (2020). Economic impacts of ISO 14001 certification in China and the moderating role of firm size and age. *Journal of cleaner production*. 274, 123059. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.123059>
- Zobel, T. (2016). The impact of ISO 14001 on corporate environmental performance: a study of Swedish manufacturing firms. *Journal of Environmental Planning and Management*. 59 (4), 587–606. <https://doi.org/10.1080/09640568.2015.1031882>

Tack

Tack till min handledare Karin Hakelius för den mycket användbara återkoppling som jag har fått på min uppsats och konstruktiva svar på mina frågor som dök upp under skrivprocessen. Vännen Sofia Haga tackas för att hon lyssnade och gav tips när jag behövde någon att bolla idéer med. Min mamma, Susanne Boström DiSanto tackas för att hon lyssnade på min text i fin-korrigeringsfasen i slutet av skrivprocessen. Sist vill jag även tacka de som opponerade på denna uppsats Imee Fezarit, Caroline Jungbeck, Topias Taipale, Simon Fornander, Manne Rosén som gav konstruktiv återkoppling.

Bilaga 1

ISO 14001: Företag 1

Organisationens förutsättningar

- Omvärldsläget mer osäker, Ukraina kriget, ny inställning till Ryssland – påverkar materialåtkomst
- Stigande inflation
- Efterverkningar av Covid pandemin
- Finns ett ökat behov av infrastruktur
- Vill bygga ett hållbart samhälle
- Med i flertal globala åtanden, FN:s globala mål för hållbarutveckling, Grön Taxonomi, Parisavtalet
- Medlemskap och certifieringar: Medlemskap och Certifieringar: ISO 9001, ISO 14001, Svensk Betong, Betonginitiativet, National Ready Mixed Concrete Association (NRMCA), Bundesverband Transportbeton (BTB) medlemskap i Vero, Polska fabriksbetongtillverkares förbund (SPBT).
- Lokal förankring
- USA, Polen, Tyskland, Sverige

Ledarskap

- Engagerat team
- Ansvarsfulla
- Långsiktiga planer
- Högsta ledning involverad, styrande, säkerställer att hållbarhet uppnås
- Högsta ledning aktivt kollar upp projekt och att rapportering sker samt följs upp

Planering

- Samordning av rutiner över affärsområden
- Efterlevnad av egna policys
- Tydliga mål med ansvarig
- Bra kommunikation
- Uppföljning av lagkrav och åtgärder
- Arbetar riskförebyggande

Stöd

- Kompetenta medarbetare
- Medarbetare kommunicerar med varandra
- Uppförande kod
- Utbildning
- Rutiner och instruktioner

Verksamhet

- Livscykelperspektiv
- Följa lagkrav

Utvärdering av prestanda

- Finns målsättningar för hållbarhetsarbetet
- Lätta uppföljningar av mål
- Högsta ledning följer upp uppsatta mål och kontrollerar rapporteringen

Förbättringar

- Arbetar för ständiga förbättringar
- Långsiktig planering
- Forskning genomförs för att mer hållbara produkter ska kunna tillverkas och förbättra arbetsprocesser

Empiriinsamling av Företag 1, egenbearbetning av ISO 14001 (SIS 2015).

Bilaga 2

ISO 14001: Företag 2

Organisationens förutsättningar

- Arbetar lokalt nära kunder
- Har fyra samverkande affärsområden, Bygg, Industri, Anläggning, Projektutveckling
- Sverige, Norge, Danmark, Finland
- Många leverantörer och inköpskategorier
- Många medarbetare och projekt
- Efterfrågan på bostadsmarknaden svag, offentlig efterfrågan stabilt
- Fortsatta satsningar på ECO-produkter, fossilfri stål
- Långsiktigt goda möjligheter för tillväxt
- Lokal närvaro
- Utnyttjar företagsstorlek till sin fördel
- Privata och offentliga kunder
- Olika stora projekt tillhandahålls
- Ha noll koldioxidutsläpp till år 2045, Svensk Riksdag nettonollutsläppsmål
- Hög inflation
- Ukraina Kriget
- Energifriser
- Importerad inflation
- Efterfrågan finns för mer hållbara byggmaterial

Ledarskap

- Ansvarsfullt
- Nära företagets aktiviteter
- Långsiktiga planer
- Ansvarsfulla
- Proaktivt
- Problemlösande
- Högsta ledning involverad, styrande, säkerställer att hållbarhet uppnås
- Högsta ledning aktivt kollar upp projekt och att rapportering sker samt följs up

Planering

- Arbetar efter rutiner för att säkerställa kvalitet och säkerhet
- Nära samarbete med kunder, leverantörer och andra aktörer
- Vara riskmedveten och kartlägga risker
- Samverkar över affärsområden
- Tydlig kommunikation om arbetsprocesser
- Tydliga med arbetsprocesser till leverantörer
- Strukturerat arbete

Stöd

- Medarbetare arbetar själv och tillsammans för att säkra effektivt arbete över affärsområden
- Referensbibliotek, samordna och dokumentera kunskap
- Utbildning

Verksamhet

- Samverka med andra aktörer för att ha ett livscykelperspektiv
- Tydliga miljökrav förmedlas till leverantörer
 - Interna processer samverkar över affärsområden

Utvärdering av prestanda

- Finns målsättningar för hållbarhetsarbetet
- Mål följs upp
 - Uppföljning av inköp från leverantörer

Förbättringar

- Arbetar för ständiga förbättringar
- Förbättra produkter och arbetsprocesser att bli mer effektiva
- Utbilda chefer i ledarskap

Empiriinsamling av Företag 2, egen bearbetning av ISO 14001 (SIS 2015).

Bilaga 3

ISO 14001: Företag 3

Organisationens förutsättningar

- Global erfarenhet
- Lokal närvaro
- USA, Norden, Europa
- Bygger och förvaltar byggnader
- Tar projekt utefter egna kunskaper
- Hög ränta
- Medlem i flera globala åtaganden: FN:s globala målen. FN:s Global Compact. Science Based Targets. World Business Council for Sustainable Development (WBCSD). World Green Building Council. LeadIT. Exponential Roadmap initiative. CEO Alliance. ICC. Building Transparency
- Efterfrågan på hållbara lösningar finns
- Covid pandemin
- Ha noll koldioxidutsläpp till år 2045, Svensk Riksdag nettonollutsläppsmål

Ledarskap

- Högsta ledning involverad, styrande, säkerställer att hållbarhet uppnås
- Högsta ledning aktivt kollar upp projekt och att rapportering sker samt följs upp
- Högsta ledning delar ut ansvar till affärsområdeschefer, delar ut resurser för att arbeta mot hållbarhet.
- Långsiktiga planer

Planering

- Arbetar efter rutiner för att säkerställa kvalitet och säkerhet
- Strukturerat arbete
- Vara riskmedveten och kartlägga risker
- Bra kommunikation med leverantörer
- Nära samarbete med kunder, leverantörer och andra aktörer
- Tydliga med arbetsprocesser till leverantörer och kunder
- Samverkar över affärsområden
- Kommunicera kompetens tidigt i planeringsfasen i projekt.

Stöd

- Kompetenta medarbetare
- Samarbeten för kunskapsdelning

Verksamhet

- Samverka med andra aktörer för att ha ett livscykelperspektiv
- Cirkulära flöden av resurser
- Tydliga miljökrav vid samarbeten med leverantörer förmedlas

Utvärdering av prestanda

- Högsta ledning kontrollerar den interna revisionen av hållbarhetsarbetet
- Processer och rapportering i hållbarhetsområdet följs upp genom interna revisioner.

Förbättringar

Empiriinsamling av Företag 3, egen bearbetning av ISO 14001 (SIS 2015).

Bilaga 4

Resource-based Theory: Resultat av analysen av insamlad empiri - Företag 1

Physical capital resources

- Lokal förankring
- USA, Polen, Tyskland, Sverige
- Forskning ny teknologi

•Subkategorier för Physical capital resources - Uppfylls JA eller NEJ

- Valuable: JA
- Rare: JA
- Costly to imitate: JA
- Exploited by the organization: JA

Human capital resources

- Ansvarsfull
- Bra kommunikation
- Arbetar riskförebyggand
- Kompetens
- Utbildning
- Kommunikation

•Subkategorier för Human capital resources - Uppfylls JA eller NEJ

- Valuable: JA
- Rare: NEJ
- Costly to imitate: JA
- Exploited by the organization: JA

Organizational capital resources

- Medlemskap och certifieringar
- Engagerat team
- Långsiktiga planer
- Högsta ledning involverad, styrande, säkerställer att hållbarhet uppnås, följer upp
- Samordning av rutiner över affärsområden
- Tydliga mål med ansvarig
- Rutiner och instruktioner
- Livscykelperspektiv
- Följa lagkrav
- Mål
- Lätt uppföljning
- Högsta ledning följer upp
- Långsiktig planering
- Ständiga förbättringar

•Subkategorier för Organizational capital resources - Uppfylls JA eller NEJ

- Valuable: JA
- Rare: JA
- Costly to imitate: JA
- Exploited by the organization: JA

Resultat efter analys av empirin från Företag 1, egen bearbetning av resource-based theory (Eriksson-Zetterquist et al 2023).

Bilaga 5

Resource-based Theory: Resultat av analysen av insamlad empiri - Företag 2

Physical capital resources

- Arbetar lokalt
- Fyra affärsområden
- Sverige, Norge, Danmark, Finland
- ECO-produkter
- Företagsstorlek
- Förbättra produkter

•Subkategorier för Physical capital resources - Uppfylls JA eller NEJ

- Valuable: JA
- Rare: NEJ
- Costly to imitate: JA
- Exploited by the organization: JA

Human capital resources

- Ansvarsfulla
- Proaktivt
- Problemlösande
- Tydlig kommunikation
- Riskmedvetna
- Referensbibliotek
- Utbildning
- Kompetens
- Kommunikation med leverantörer

•Subkategorier för Human capital resources - Uppfylls JA eller NEJ

- Valuable: JA
- Rare: NEJ
- Costly to imitate: JA
- Exploited by the organization: JA

Organizational capital resources

- Olika typer av kunder
- Högsta ledning involverad, följer upp
- Långsiktiga planer
- Rutiner
- Samarbete med kund, leverantörer, andra aktörer, över affärsområden
- Samarbete över affärsområden
- Livscykelperspektiv
- Samverka över affärsområden
- Mål och uppföljning
- Inköp följs upp
- Förbättra arbetsprocesser
- Ständiga förbättringar
- Utbilda chefer i ledarskap

•Subkategorier för Organizational capital resources - Uppfylls JA eller NEJ

- Valuable: JA
- Rare: JA
- Costly to imitate: JA
- Exploited by the organization: JA

Resultat efter analys av empirin från Företag 2, egen bearbetning av resource-based theory (Eriksson-Zetterquist et al 2023).

Bilaga 6

Resource-based Theory: Resultat av analysen av insamlad empiri - Företag 3

Physical capital resources

- Lokal närvaro
- USA, Norden, Europa

•Subkategorier för Physical capital resources - Uppfylls JA eller NEJ

- Valuable: JA
- Rare: JA
- Costly to imitate: JA
- Exploited by the organization: JA

Human capital resources

- Global erfarenhet
- Tydlig kommunikation, leverantörer
- Kommunicera kompeten i början av projekt
- Kompetens

•Subkategorier för Human capital resources - Uppfylls JA eller NEJ

- Valuable: JA
- Rare: NEJ
- Costly to imitate: JA
- Exploited by the organization: JA

Organizational capital resources

- Tar projekt utefter egna kunskaper
- Medlem i globala åtaganden
- Högsta ledning involverad, följer upp, delar ut ansvar och resurser
- Långsiktiga planer
- Rutiner
- Strukturerat arbete
- Samarbete över affärsområden
- Samarbete med kund och leverantör
- Delning av arbetsprocesser till kund och leverantör
- Samarbete för kunskapsdelning
- Samverka med andra aktörer för att ha ett livscykelperspektiv
- Cirkulära flöden
- Tydliga miljökrav förmedlas till leverantör
- Högsta ledning kontrollerar den interna revisionen
- Processer och rapportering följs upp av den interna revisionen

•Subkategorier för Organizational capital resources - Uppfylls JA eller NEJ

- Valuable: JA
- Rare: JA
- Costly to imitate: JA
- Exploited by the organization: JA

Resultat efter analys av empirin från Företag 3, egen bearbetning av resource-based theory (Eriksson-Zetterquist et al 2023).

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.